

Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology

วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/index>

Wat Wang Tawan Tok Nakhon Si Thammarat, Thailand

pp. 175-186

บทความวิจัย

องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา*

COMPETENCY FACTOR FOR ACTIVE CITIZENSHIP COMPETENCIES ENHANCING OF ELEMENATRY SCHOOL STUDENTS

ศุภชัย สมนวน¹, กิตติชัย สุธาสิโนบล¹, รุ่งทิวา แยมรุ่ง¹

Supachai Somnual¹, Kittichai Suthasinobon¹, Rungtiwa Yamrung¹

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

¹Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

¹Corresponding author E-mail: supachaibuu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและตรวจสอบยืนยันจากการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พิจารณาประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และนำข้อสรุปจากการสังเคราะห์และผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มาแปลความหมาย ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในตัวบุคคลของนักเรียน โดยองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ 1) การเมืองการปกครอง 2) ความเป็น

* Received 9 December 2022; Revised 25 December 2022; Accepted 27 December 2022

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย 3) รัฐธรรมนูญและกฎหมาย และ 4) วัฒนธรรมและประเพณี 2) ด้านทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) ทักษะการคิดแก้ปัญหา 3) ด้านคุณลักษณะและเจตคติ ได้แก่ 1) คุณลักษณะการเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย 2) คุณลักษณะความรับผิดชอบต่อส่วนรวม 3) คุณลักษณะการมีส่วนร่วมทางสังคม 4) คุณลักษณะการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และ 5) คุณลักษณะการมีคุณธรรมจริยธรรม ผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่าระดับความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) สูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ที่ระดับ 3.50 ขึ้นไป

คำสำคัญ : องค์ประกอบของสมรรถนะ, สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง, นักเรียนชั้นประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study the components of the active citizenship competencies of elementary school students through the examination and verification of the appropriateness of the active citizenship competencies of elementary school students. This research conducted is quantitative. The samples and the key informant were elementary school students and five experts who evaluated the appropriateness of the active citizenship competencies of elementary school students. The researcher then used the synthesized information and the result from the verified appropriateness of the active citizenship competencies to create the components of the active citizenship competencies. The researcher conducted a content analysis from a literary review and calculated the mean (\bar{X}) and the standard deviation (S.D) of the active citizenship competencies. The results of the studies found that the components of the active citizenship competencies are desirable attributes within elementary school students consisting of the following components: 1) Aspects of knowledge and understanding comprising 1) politics 2) being a good citizen in a democratic manner 3) law and constitution and 4) traditions and culture 2) Aspects of skills comprising 1) critical thinking skills 2) problem-solving skills 3) Aspects of characteristics and attributes comprising 1) the respect of other's rights and the law 2) having social responsibility 3) having civic participation 4) acceptance of individual differences and 5) having morals and ethics. The results of the appropriateness assessed by

five experts revealed that the overall appropriateness of the active citizenship competencies was at the highest level ($\bar{X} = 4.53$) which has a significant difference at the 3.50 and above level when compared to the assigned assessment criteria.

Keywords: Components of The Active Citizenship Competencies, Active Citizenship Competencies, Elementary School Students

บทนำ

ในการสร้างพลเมืองไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีและมีความเข้มแข็ง เริ่มต้นจากการพัฒนา กฎหมาย นโยบาย แผนการศึกษา และหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้น เป็นพลเมืองที่ดีในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ เป็นพลโลก และเป็นพลเมืองที่มีความ เข้มแข็ง เพราะเด็กและเยาวชนคือกำลังที่สำคัญของชาติ ดังในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการปกครองประเทศที่ยังคงดำรงเจตนารมณ์ ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่ง พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความรู้ความเชี่ยวชาญตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) แผนการพัฒนา เศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง ได้มีหลักการสำคัญในการพัฒนาโดยได้ยึดคนเป็น ศูนย์กลางในการพัฒนา เป็นพลเมืองที่มีวินัย มีความเข้มแข็ง มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่ เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิต สาราณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมือง โลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ถึงแม้ว่ากฎหมายและนโยบาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างให้เด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นเป็น พลเมืองที่ดีและมีความเข้มแข็ง แต่จากสถานการณ์ปัญหาในการสร้างความเป็นพลเมืองของ สังคมไทยตลอดที่ผ่านมา พบว่า คุณภาพของพลเมืองในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคดียังมี คุณภาพอยู่ในระดับต่ำ มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ประชากรจำนวนมากไม่น้อยไม่เคารพสิทธิ ผู้อื่นและไม่ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ เกิดปัญหาทางด้านความมั่นคงอันเป็นปัญหาที่มี ความซับซ้อน และสะสมมานานจนขยายวงกว้างกว่าเดิม จนมีสัญญาณเตือนถึงความเสียหายที่ กำลังจะเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ การล่องละเมิดสถาบันหลักของชาติ สร้างความขัดแย้งใน ชาติ และปัญหาความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์โดยไม่เคารพกฎหมายและสิทธิของ ผู้อื่น ภาพความขัดแย้งที่เกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างที่ต่างฝ่ายไม่ยอมรับความเห็นต่างหรือ การชุมนุมที่มีการรุกรานสิทธิหรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่โน้มแนวโน้มไปสู่ความรุนแรง ข้อเท็จจริงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาฐานรากของการสร้างความเป็น

พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ยังขาดความเข้มแข็ง (ถวิลวดี บุรีกุล, 2557) ; (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ; (วารสาร สามโกเศศ, 2558) การที่บุคคลไม่มีคุณลักษณะของพลเมืองที่เข้มแข็งตามระบอบประชาธิปไตย คิดอย่างไม่มีเหตุและผล ไม่มีระเบียบวินัย ใช้เสรีภาพอย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ทั้งนี้ การพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันเพื่อตั้งรับกับวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2547)

จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว จึงสนใจที่ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และตรวจสอบยืนยันข้อมูลการวิเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเป็นการเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อสามารถนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยอาศัยแนวความคิดทฤษฎีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Bonwell, C. C., & Eison, J. A., 1991) ; (Mendiweso-Bendek, Z., et al., 2011) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเป็นผู้มีสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งต่อไป และเพื่อขยายพื้นที่ความรู้ทางด้านนี้ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและตรวจสอบยืนยันจากการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการ มีความเชี่ยวชาญในด้านรัฐศาสตร์ ด้านสังคมศึกษา และความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งอย่างน้อย 5 ปี หรือเป็นผู้ที่เขียนหนังสือ/ตำรา/บทความ/ งานวิจัยที่มีผลงานการตีพิมพ์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน

3. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร ร่างแบบวิเคราะห์ เอกสารแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ ได้แก่ ชื่อเอกสาร ชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ 2) ส่วนวิเคราะห์ ได้แก่ สารสำคัญ สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง แล้วนำไปวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการองค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และแบบประเมินความเหมาะสม ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนและสร้างแบบประเมินความเหมาะสมโดยมีประเด็นในการประเมิน ได้แก่ ความเหมาะสมขององค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง โดยแบบประเมินความเหมาะสมเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ผู้วิจัยทำการ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบยืนยัน ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดและองค์ประกอบของสมรรถนะ การศึกษาความเป็นพลเมือง คุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง 2) นำผลจากการศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมาตรวจสอบยืนยัน โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยแบบประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

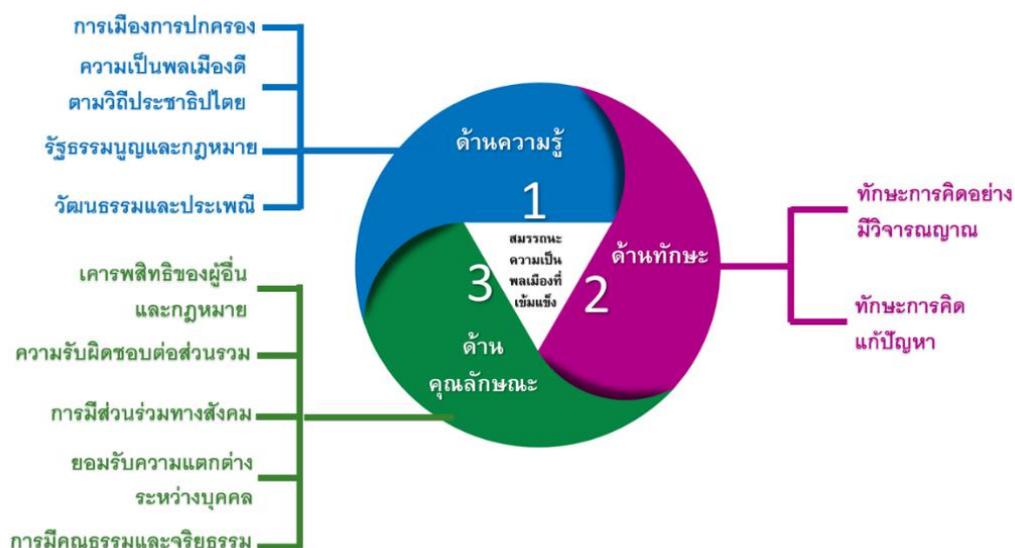
5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การประเมินค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ของคะแนนความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มาแปลความหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป หรือมีความเหมาะสมระดับมากขึ้นไป จึงจะถือว่าสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งมีความเหมาะสม สรุปจากการสังเคราะห์ และผลการประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างเป็นองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง พบว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งแยกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้าหรือจากประสบการณ์ องค์

ความรู้ที่สำคัญ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญและกฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณี 2) ด้านทักษะ คือ สิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ และทักษะการคิดแก้ปัญหา 3) ด้านคุณลักษณะ คือ เจตคติ ค่านิยม ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของนักเรียน หรือสิ่งที่นักเรียนเชื่อว่าตนเองเป็น ประกอบด้วย การเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมีคุณธรรมและจริยธรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active citizenship competencies)

2. ผลการตรวจสอบยืนยันจากการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งจากผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (n=5)		
	(\bar{x})	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ			
1.1 การเมืองการปกครอง	4.60	0.55	มากที่สุด
1.2 ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	4.60	0.55	มากที่สุด
1.3 รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4.60	0.55	มากที่สุด
1.4 วัฒนธรรมและประเพณี	4.60	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งจากผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (n=5)		
	(\bar{X})	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านที่ 2 ด้านทักษะ			
2.1 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.40	0.89	มาก
2.2 ทักษะการคิดแก้ปัญหา	4.40	0.55	มาก
ด้านที่ 3 ด้านคุณลักษณะ			
3.1 การเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย	4.60	0.55	มากที่สุด
3.2 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	4.60	0.55	มากที่สุด
3.3 การมีส่วนร่วมทางสังคม	4.60	0.55	มากที่สุด
3.4 การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.60	0.55	มากที่สุด
3.5 การมีคุณธรรมจริยธรรม	4.20	0.84	มาก
รวม	4.53	0.61	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X}) = 4.53, SD = 0.61) สูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ที่ระดับ 3.50 ขึ้นไป โดยมีประเด็นด้านความรู้ความเข้าใจ การเมืองการปกครอง ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญและกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรม ด้านคุณลักษณะการเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลจากการศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับประถมศึกษา อภิปรายได้ว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะในการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนในระดับประถม ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญและกฎหมาย และวัฒนธรรม 2) ด้านทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดแก้ปัญหา และ 3) ด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย การเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมีคุณธรรมจริยธรรม จากการ

ประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าระดับความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.61$) สูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ที่ระดับ 3.50 ซึ่งมีความสอดคล้องกับสำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ที่กล่าวไว้ว่า คุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดในตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับประถมศึกษา นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษา จะต้องมีความรู้ ทักษะและความสามารถปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัดและประเทศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นของตนมากยิ่งขึ้น (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2557) ทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ McManus, M., & Taylor, G. ที่กล่าวไว้ว่า ความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จะต้องพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมือง ความเข้าใจที่แท้จริง ส่งผลต่อวิธีการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร การแก้ไขความขัดแย้ง ความรู้ความเข้าใจในการเมืองช่วยพัฒนา ความรู้ ทักษะและค่านิยมในการดำเนินชีวิตสาธารณะ (McManus, M., & Taylor, G., 2009) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Hoskins, B., et al. ที่ว่า ที่กล่าวไว้ว่า ต้องมีความรู้ทางการเมืองการปกครอง กระบวนการประชาธิปไตย เหตุการณ์ทางสังคมและสถานการณ์ในปัจจุบัน (Hoskins, B., et al., 2012) และมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของทิพย์พพร ต้นตีสุนทร ที่กล่าวว่า ควรมีความรู้เรื่องการปกป้องสิทธิมนุษยชน (ทิพย์พพร ต้นตีสุนทร, 2555) 2) ด้านทักษะ หมายถึง ทักษะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย การคิดอย่างวิจรรณญาณ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล หรือสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยใช้ความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของตนเองในการพิจารณาหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล และการคิดแก้ปัญหา หมายถึง คือ ความสามารถของผู้เรียนในการบอกปัญหาภายในขอบเขตจากสถานการณ์ที่กำหนด สามารถบอกสาเหตุที่แท้จริงหรือสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนด หาวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา และอภิปรายผลที่เกิดขึ้นหลังจากใช้วิธีการแก้ปัญหาว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไรซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้เรียน นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระบุให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจรรณญาณ การคิดเป็นระบบ และความสามารถในการแก้ปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) 3) ด้านคุณลักษณะ หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียน ที่ประกอบด้วย การเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมี คุณธรรมจริยธรรม (Børhaug, K., 2010) ; (European Economic and Social Committee, 2012) ; (Jochum, V., et al. , 2005) ; (Pick, D., et al., 2011) ; (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) ; (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2557) ; (มูลนิธิเพื่อคนไทย, 2557) ;

นอกจากนี้คนในสังคมควรมีจิตสาธารณะรับผิดชอบในการทำประโยชน์เพื่อชุมชนและสังคม สามารถมีส่วนร่วมทางสังคม มีความเสียสละเวลาเพื่อชุมชนและสังคม สามารถมีส่วนร่วมกิจกรรมสาธารณะทางทั้งประเด็นทางการเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม หรือประเด็นความไม่ยุติธรรมทั้งในระดับชุมชน ท้องถิ่น ระดับชาติและนานาชาติ สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งด้านหน้าตา ความเชื่อ เชื้อชาติ โดยเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่เลือกปฏิบัติ และเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การประพฤติตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนเองนับถือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่อส่วนรวม มีวินัย และมีความยุติธรรมในสังคม (Faulks, K., 1998) ; (Hoskins, B., et al., 2012) ; (Papa, V., & Milioni, D. L., 2013) ; (Westheimer, J., & Kahne, J., 2004) ; (Enslin, P., 2000) ; (รัชนี อ้อมอก, 2561) ; (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2556) ; (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า 1) องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง จากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อกำหนดสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในระดับประถมศึกษา พบว่า สมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะในการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนในระดับประถม ประกอบด้วย 1.1) ด้านความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง มีความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญและกฎหมาย วัฒนธรรมและประเพณี 1.2) ด้านทักษะ ได้แก่ ประกอบด้วย มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดแก้ปัญหา และ 1.3) ด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ประกอบด้วย มีการเคารพสิทธิของผู้อื่นและกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางสังคม มีการยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมีคุณธรรมจริยธรรม 2) จากการประเมินความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีระดับความเหมาะสมของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, $SD = 0.61$) สูงกว่าเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ที่ระดับ 3.50 สำหรับข้อเสนอแนะในครั้งต่อไปควรศึกษาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบของสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2547). ประชาธิปไตยกับการเปลี่ยนแปลง (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2557). พลเมืองไทย : การสร้างความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

- ทิพย์พาพร ตันตีสุนทร. (2555). วิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. รวม บทความการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 เล่ม 2 เรื่อง ความเป็น พลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย (Citizenship and The Future Of Thai Democracy). เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <http://www.kpi.ac.th/knowledge/seminar/data/821?page=2>
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง Civic Education. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2557). การพัฒนาประชาธิปไตยกับการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย. รัฐสภาสาร, 62(7), 9-43.
- มูลนิธิเพื่อคนไทย. (2557). Active Citizenship พลเมืองที่มีส่วนร่วมเพื่อส่วนรวมเปลี่ยนประเทศไทยด้วยตัวเรา. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <http://khonthaifoundation.org/th/active-citizenship/>
- รัชนี้ อ้อมอก. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีที่ใส่ใจในสังคม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาประยุกต์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2558). ว่าด้วย Active Citizen. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก <https://thaipublica.org/2015/08/varakorn-125/>
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2556). รายงานผลการวิจัย การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมกับการสร้างความเป็นพลเมืองใส่ใจสังคม โครงการกองทุนวิจัยสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปี 2556. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:87040
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง (พ.ศ.2560-2564). เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2563 จาก <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf>
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่ สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557). แนวทางการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติม
หน้าที่พลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). พลเมืองที่ตื่นรู้: ฐานรากที่แท้จริงของระบอบประชาธิปไตย. เรียกใช้
เมื่อ 15 มกราคม 2563 จาก [https://www.facebook.com/drsuvitpage/posts/
1403422166631176/](https://www.facebook.com/drsuvitpage/posts/1403422166631176/)
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in
the Classroom*. Washington, DC: ERIC Clearinghouse on Higher
Education, George Washington University.
- Børhaug, K. (2010). Norwegian Civic Education—Beyond Formalism? *JSSE-Journal
of Social Science Education*, 9(1), 66-77.
- Enslin, P. (2000). Education and democratic citizenship: In defence
of cosmopolitanism. *Politics, education and citizenship*, 6(2), 149-150.
- European Economic and Social Committee. (2012). *Active citizenship: For a better
European society*. Retrieved January 15, 2020, from [https://
www.eesc.europa.eu/resources/docs/
eesc-2011-35-en.pdf](https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/eesc-2011-35-en.pdf)
- Faulks, K. (1998). *Citizenship in modern Britain*. Edinburgh: Edinburgh
University Press.
- Hoskins, B., et al. (2012). *The 2011 civic competence composite indicator (CCCI-
2): measuring young people's civic competence across Europe based on
the IEA international citizenship and civic education study*. Luxembourg:
Publications Office of the European Union.
- Jochum, V., et al. . (2005). *Civil renewal and active citizenship*. London: Ncvo.
- McManus, M., & Taylor, G. (2009). *Active Learning and Active Citizenship:
Theoretical Contexts*. Birmingham: The Higher Education Academy
Network.
- Mendiweso-Bendek, Z., et al. (2011). *Take part Learning Framework for
active learning for active citizenship*. Retrieved January 15, 2020, from
[http://www.takepart.org/contentControl/documentControl/13242_
learning%20framework.pdf](http://www.takepart.org/contentControl/documentControl/13242_learning%20framework.pdf)
- Papa, V., & Milioni, D. L. (2013). *Active citizenship or activist citizenship? A
framework for studying citizenship in new social movements and the role*

- of ICTs. Networking Knowledge. Journal of the MeCCSA Postgraduate Network, 6(3),30-34.
- Pick, D., et al. (2011). Governmentalities of volunteering: A study of regional Western Australia. VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 22(3), 390-408.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. American educational research journal, 41(2), 237-269.